

Силабус
навчальної дисципліни
Заповідна справа
2020-2021 навчальний рік

Освітня програма «Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація»
Предметна спеціальність 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини)
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
Рівень вищої освіти перший

Викладач	Гнатюк Віталій Васильович
Посилання на сайт	https://bdpu.org.ua/faculties/ffv/structure-ffv/kaf-osnov-zdorovya/composition-kaf-osnov-zdorovya/hnatyuk/
Контактний тел.	066-921-99-78
Е-mail викладача:	gnatyukvvdpu@gmail.com
Графік консультацій	Четвер 13.00-14.20, ауд. 108, корпус БДПУ 5б

Обсяг курсу на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/ годин	Лекції	Практичні	Самостійна робота	звітність
3/90	20	20	50	залік

Семестр: весняний

Мова навчання: українська

Статус навчальної дисципліни: за вибором.

Ключові слова: заповідна справа, біосферні заповідники, природні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища, ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.

Мета та предмет курсу: Метою навчальної дисципліни “Заповідна справа” є формування загальних та спеціальних компетентностей щодо положень заповідної справи, ознайомлення з основними категоріями природно-заповідного фонду України, Європейського Союзу та Світу, а також вивчення основ заповідної справи, як прикладної науки, спрямованої на збереження біологічного та генетичного різноманіття, рідкісних живих організмів, унікальних, або типових екосистем та біосфери в цілому.

Предметом навчальної дисципліни є головні положення сучасної заповідної справи та основні питання організації, функціонування і збереження заповідних територій різних рангів та категорій.

Зміст курсу:

Змістовий модуль 1. ТЕОРИТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ.

Тема 1. Теоретичні основи заповідної справи.

Історія розвитку заповідної справи в Україні. Створення 1-го заповідника та території України. Визначення поняття «Заповідна справа», мета, об'єкт, предмет, завдання. Головні засади заповідної справи. Біорізноманіття та проблеми його збереження.

Тема 2. Основні законодавчі акти, щодо регулювання діяльності ПЗФ.

Закон України «Про природно-заповідний фонд України». Закон України «Про охорону навколишнього середовища». Закон України «Про Червону книгу України». Закон України «Про тваринний світ», Закон України «Про рослинний світ». Концепція «Загальнодержавної програми розвитку заповідної справи на період до 2030 року».

Змістовий модуль 2. КЛАСИФІКАЦІЯ ПЗФ.

Тема 3. Класифікація територій та об'єктів ПЗФ.

Визначення ПЗФ України. Функції природоохоронних територій. Класифікація природоохоронних об'єктів в Україні: природні території та об'єкти, штучно створені об'єкти. Міжнародні класифікації природоохоронних територій. Природоохоронна діяльність у межах ПЗФ: режими охорони, наукові дослідження. Сфери розвитку заповідної справи: еколого-правова, еколого-економічна, еколого-соціальна, природозахисна, наукова діяльність та літопис природи.

Тема 4. Основні міжнародні законодавчі акти, щодо регулювання діяльності ПЗФ. Конвенція про водно-болотні вгіддя, що мають міжнародне значення, головним чином, як місцеперебування водоплавних птахів (Рамсарська конвенція). Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі (Бернська конвенція). Конвенція по охороні мігруючих видів тварин (Боннська конвенція). Конвенція про біологічне різноманіття (Ріо-де-Жанейро).

Змістовий модуль 3. СТВОРЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ПЗФ ТА ЇХ ЗОНУВАННЯ.

Тема 5. Створення та проектування територій ПЗФ.

Процедура створення об'єктів природно-заповідного фонду. Закон України «Про природно-заповідний фонд України», основні статті щодо створення об'єктів природно-заповідного фонду. Правове регулювання зеленого туризму. Функції Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України у сфері природоохоронного права. Завдання та функції Департаменту охорони природних ресурсів. Завдання та функції Департаменту заповідної справи. Роль ЮНЕСКО у створенні та охороні заповідних територій.

Тема 6. Зонування територій ПЗФ України.

Поняття про зонування категорій ПЗФ. Зонування національних природних парків. Зонування біосферних заповідників. Зонування ботанічних садів.

Змістовий модуль 4. ЕКОМЕРЕЖА ТА ЧКУ.

Тема 7. Поняття Екомережі.

Поняття екологічної мережі. Національна екологічна мережа. Всеєвропейська екологічна мережа.

Тема 8. Червоні книги в системі збереження біорізноманіття ПЗФ.

Створення Червоних книг та їх призначення. Червона книга України. Зелена книга України. Чорна книга.

Змістовий модуль 5. ЗАПОВІДНИКИ ТА ПАРКИ.

Тема 9. Біосферні та природні заповідники.

Поняття «біосферний заповідник», загальна характеристика. Неузгодження міжнародної і національної категорій «біосферний заповідник». Перелік біосферних заповідників України. Поняття «природний заповідник», загальна характеристика. Перелік природних заповідників України.

Тема 10. Національні природні та регіональні ландшафтні парки.

Поняття «Національний природний парк» (НПП), загальна характеристика. Історія створення НПП. Національні природні парки України. Поняття «Регіональний ландшафтний парк», загальна характеристика. Регіональні ландшафтні парки України. Найбільші НПП та РЛП Європи та Світу.

Змістовий модуль 6. ПРИРОДНІ ТА ШТУЧНО СТВОРЕНІ ОБ'ЄКТИ ПЗФ.

Тема 11. Заказники, пам'ятки природи та заповідні урочища.

Поняття «заказник», загальна характеристика. Класифікація заказників: ландшафтні, лісові, ботанічні, загальнозоологічні, орнітологічні, ентомологічні, іхтіологічні, гідрологічні, загальногеологічні, палеонтологічні, карстово-спелеологічні. Коротка характеристика кожного виду. Поняття «пам'ятка природи», загальна характеристика. Пам'ятки природи України. Поняття «заповідні урочища», загальна характеристика. Заповідні урочища України.

Тема 12. Штучно створені об'єкти ПЗФ.

Поняття «ботанічний сад», загальна характеристика. Ботанічні сади України. Поняття «дендрологічний парк», загальна характеристика. Дендрологічні парки України. Поняття «зоологічний парк», загальна характеристика. Зоологічні парки України. Поняття «парк-пам'ятка садово паркового мистецтва», загальна характеристика. Парки-пам'ятки садово паркового мистецтва України.

Методи навчання:

словесні (лекція), наочні (ілюстрування, демонстрування), практичні (практичні роботи); оволодіння знаннями, формування умінь і навичок; пояснювально-ілюстративні, частково-пошукові; обговорення будь-якого питання навчального

матеріалу; усного контролю: основне запитання, додаткові, індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване; тестового контролю; викладання: інформаційно-повідомляючий, пояснювальний, пояснювально-спонукаючий; навчання: виконавчий; частково-пошуковий.

Політика курсу (особливості проведення навчальних занять):

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Своєчасне виконання практичних завдань та самостійної роботи є обов'язковим. Відпрацювання занять, що були пропущені або не підготовлені (незадовільні оцінки) відбуваються на консультаціях згідно графіку.

Політика щодо академічної доброчесності. Здобувачі вищої освіти дотримуються правил академічної доброчесності згідно Положення про академічну доброчесність у БДПУ. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем.

Політика щодо відвідування. Очікується, що всі здобувачі вищої освіти відвідають лекції і практичні заняття курсу. У будь-якому випадку здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт, передбачених курсом.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність: мультимедійний проектор, інтернет-ресурси, лекційна аудиторія, таблиці, доступ до wi-fi

Система оцінювання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
65-89	добре		BC (добре)
50-64	задовільно		DE (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованих джерел:

Базова

1. Бойчук, Ю.Д. Екологія і охорона навколишнього середовища: навчальний посібник / Ю.Д. Бойчук, Е.М. Солошенко, О.В. Бугай. — 4-е видання. — Суми : Університетська книга, 2019. — 316 с.: іл.
2. Коцюба І.Ю. Тестові завдання із заповідної справи: Навчальний посібник / Коцюба І.Ю. — Житомир: вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. — 80с. : веб-сайт. URL: http://eprints.zu.edu.ua/26082/1/POSIBNYK_Kotsyuba.pdf .
3. Природознавство з основами краєзнавства : навч. посібн. / Мягченко О. П., Сопнева Н. Б., Гнатюк В. В. Бердянськ : ФО–П Ткачук О. В., 2016. 296 с.
4. Андронов В.А. Заповідна справа : навч. посібник. / В.А. Андронов, Є.О. Варивода, Г.В. Тітенко. — Х. : НУЦЗУ, 2013. — 204 с. : веб-сайт. URL: https://www.researchgate.net/publication/336487134_Zapovidna_sprava .
5. Червона книга України. Тваринний світ / Рослинний світ, 2009 : веб-сайт. URL: <https://nature.land.kiev.ua/red-book.html> .

Допоміжна

1. Заповідна справа в Україні: Навчальний посібник. / За загальною редакцією М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. — К.: 2003. - 306 с. : веб-сайт. URL: <https://ua1lib.org/book/3157929/0b0576?regionChanged=&redirect=182203277> .
2. Заповідна справа. Конспект лекцій у схемах і таблицях: Навчальний посібник. — К.: Центр ІТ, 2007. — 116 с. : веб-сайт. URL: <https://ua1lib.org/book/3060768/04274a> .
3. Мусієнко М.М., Войцехівська О.В. Загальна екологія : Навчальний посібник. / М.М. Мусієнко, О.В. Войцехівська. — К. : Сталь, 2010. — 395 с.
4. Мягченко О.П. Основи екології. Підручник. / О.П. Мягченко. — К. : Центр учбової літератури. 2010. — 312 с.
5. Гандзюра В.П. Екологія: Навчальний посібник. Видання 2-ге, перероблене і доповнене. / В.П. Гандзюра К. : ТОВ «Сталь», 2009. — 375с.

15. Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ <http://library.bdpu.org/>
2. Інші сайти: Вільна енциклопедія <https://uk.wikipedia.org>